

Sygn. akt I ACa 1039/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj
Sędziowie:	SSA Barbara Górczanowska (spr.) SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2014 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. S.

przeciwko (...) SA. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 23 kwietnia 2014 r. sygn. akt I C 181/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.800 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1039/14

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2014 r.

W pozwie z dnia 16 stycznia 2014 r. powódka K. S. domagała się zasądzenia na jej rzecz od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 80 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 13 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty. Nadto wniosła o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu podała, że w dniu 8 lipca 2005 r. matka powódki, B. S., poniosła śmierć w wypadku samochodowym. Powódka zgłosiła stronie pozwanej żądanie wypłaty kwoty 100 000 zł tytułem zadośćuczynienia w piśmie z dnia 14 listopada 2013 r., jednak strona pozwana decyzją z dnia 12 grudnia 2013 r. nie uwzględniła tego żądania, powołując się na brak podstaw prawnych do jego realizacji. Tymczasem K. S. wskazała, że łączyła ją z matką

niezwykle silna więź, spędzała z nią dużo czasu i czuła się przy niej bezpiecznie. W chwili jej śmierci miała jedynie 14 lat. Strata matki była dla niej ogromną tragedią, wywarła negatywny wpływ na jej psychikę i skutkowało stopniowym pogarszaniem się jej stanu emocjonalnego. Powódka ciągle tęskni za matką, czuje się samotna, przygnębiona i ma poczucie niesprawiedliwości.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania, kwestionując powództwo co do zasady i co do wysokości. Wskazała, że w toku postępowania likwidacyjnego, w dniu 25 kwietnia 2006 r. wypłaciła powódce kwotę 30 000 zł tytułem odszkodowania, która po zwaloryzowaniu na chwilę obecną stanowi kwotę 45 000 zł. Zarzuciła, że zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, jej odpowiedzialność ogranicza się do tych szkód na osobie, których następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia. Powyższy katalog ma charakter zamknięty, przez co wykluczona jest odpowiedzialność ubezpieczyciela za krzywdę wywołaną naruszeniem jakiegokolwiek innego dobra osobistego, w tym w szczególności naruszeniem dóbr osobistych wywołanym śmiercią osoby bliskiej na skutek czynu niedozwolonego. W ocenie strony pozwanej przed dniem 3 sierpnia 2008 r., to jest przed wprowadzeniem art. 446 § 4 k.c., najbliższym członkom rodziny zmarłego nie przysługiwało roszczenie o zadośćuczynienie wobec ubezpieczyciela. Przed dniem 3 sierpnia 2008 r. roszczenie oparte na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. mogło być kierowane wyłącznie bezpośrednio do osoby sprawcy. Nadto wskazała, że dochodzone zadośćuczynienie jest wygórowane, a ewentualne odsetki za opóźnienie mogą być zasądzone tylko od daty wyrokowania.

W wyroku z dnia 23 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Kielcach w punkcie I zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 30 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 23 kwietnia 2014 r. do dnia zapłaty, w punkcie II oddalił powództwo w pozostałym zakresie, w punkcie III zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej kwotę 868,08 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu, w punkcie IV nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 1520 zł tytułem części kosztów sądowych, a w punkcie V nakazał sięgnąć z zasądzonych w punkcie I roszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 2480 zł tytułem części kosztów sądowych (sygn. akt I C 181/14).

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 8 lipca 2005 r. B. S. podróżowała jako pasażer samochodem prowadzonym przez jej męża – L. S.. W miejscowości W. doszło do wypadku, a Sąd Rejonowy w Starachowicach w prawomocnym wyroku z dnia 8 listopada 2005 r. za winnego jego spowodowania uznał L. S., skazując go za popełnienie przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. W następstwie wypadku B. S. doznała uszkodzeń ciała skutkujących jej śmiercią. Sprawca był objęty ochroną ubezpieczeniową odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, udzieloną przez stronę pozwaną. W dacie wypadku powódka miała 14 lat, była dobrą uczennicą i radosną nastolatką. Z matką łączyła ją bardzo dobra relacja, powódka dużo z nią rozmawiała i traktowała ją jako autorytet. Wiadomość o śmierci matki była dla niej szokiem, powódka czuła się bardzo źle, płakała nocami i nie mogła spać. Przez pewien czas korzystała z pomocy pedagoga szkolnego i przyjmowała leki na uspokojenie. Zamknęła się w sobie i przestała spotykać się z rówieśnikami. Z czasem żaloba przybierała łagodniejszą formę, a jej życie, również pod względem psychicznym, wracało do normy. Strona pozwana odmówiła uwzględnienia roszczenia powódki o wypłatę zadośćuczynienia w kwocie 100 000 zł za krzywdę w związku ze śmiercią jej matki.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy skonstatował, iż roszczenie powódki zasługiwało na uwzględnienie co do zasady. Wskazał, że śmierć matki powódki spowodowała naruszenie jej dobra osobistego w postaci więzi z osobą bliską, a w judykaturze ugruntowanym jest stanowisko, iż najbliższym członkom rodziny zmarłego przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie w oparciu o art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. także wtedy, gdy śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Nadto ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność sprawcy wypadku, przez co brak jest podstaw do wyłączenia jego odpowiedzialności za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych poszkodowanemu, który zmarł na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym. Uznając roszczenie za usprawiedliwione co do zasady Sąd Okręgowy uznał, iż adekwatną kwotą zadośćuczynienia będzie 30 000 zł. Wskazał, że śmierć matki niewątpliwie wywołała u powódki zaburzenia emocjonalne, ale ich nasilenie nie wymagało pomocy psychologicznej czy psychiatrycznej i nie spowodowało reperkusji w jej dalszym życiu. Sąd I instancji uznał, iż zgłaszając żądanie wypłaty zadośćuczynienia w postępowaniu likwidacyjnym powódka nie przedstawiła dowodów potwierdzających zasadność jej roszczeń, przez co rozmiar jej cierpień został ustalony dopiero

w postępowaniu przed Sądem, a to uzasadniało zasądzenie odsetek od dnia wyrokowania. O kosztach postępowania Sąd Okręgowy rozstrzygnął na podstawie art. 100 k.p.c., stosunkowo je rozdzielając.

Orzeczenie Sądu Okręgowego zaskarżyła w całości strona pozwana, zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to:

- art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie;

- art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. polegające na przyjęciu, iż żądanie zadośćuczynienia przysługuje powódce od ubezpieczyciela.

W konsekwencji strona apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości przy uwzględnieniu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd Apelacyjny podziela prawidłowe i kompletne ustalenia stanu faktycznego sprawy poczynione przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne.

Strona pozwana we wniesionej apelacji nie kwestionowała poczynionych ustaleń faktycznych, a sformułowane zarzuty dotyczą wyłącznie naruszenia przepisów prawa materialnego.

Powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią jej matki, wskazując jako podstawę prawną swojego roszczenia art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Nie budzi wątpliwości, iż zdarzenie będące źródłem jej roszczeń miało miejsce przed wprowadzeniem art. 446 § 4 k.c., przez co przepis ten nie mógł stanowić podstawy dochodzenia przez nią zadośćuczynienia w niniejszym postępowaniu. Powyższe nie oznacza jednak, iż dochodzone roszczenie w ogóle pozbawione jest podstawy prawnej. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, w judykaturze ugruntowanym jest pogląd, zgodnie z którym najbliższym członkom rodziny zmarłego Sąd może przyznać zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę także wtedy, gdy jego śmierć nastąpiła przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Podstawą tego rodzaju roszczenia jest art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. (uchw. SN z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, LEX nr 950584; uchw. SN z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152). Wbrew twierdzeniom podniesionym w apelacji, wprowadzenie przepisu art. 446 § 4 k.c. nie stanowiło uzupełnienia dotychczasowej luki w prawie, a wyrażało wolę potwierdzenia przez ustawodawcę dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie obowiązujących przed jego wejściem w życie przepisów oraz miało na celu ograniczenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia do najbliższych członków rodziny. Wprowadzenie do systemu prawnego art. 446 § 4 k.c. nie stanowi o powstaniu roszczeń o zadośćuczynienie w przypadku śmierci osób bliskich dopiero od momentu jego wejścia w życie, lecz niewątpliwie ułatwia dochodzenie tego roszczenia. Dotychczasowy dorobek orzecznictwa i doktryny nie pozostawia wątpliwości, że roszczenia przysługujące członkom rodziny zmarłego przed dniem 3 sierpnia 2008 r. nie były wyczerpująco uregulowane w art. 446 k.c., a podstawą ich roszczeń o zadośćuczynienie był przepis art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24. k.c.

Zarzuty strony apelującej sprowadzały się do zakwestionowania, aby jej odpowiedzialność obejmowała roszczenia wywodzone przez powódkę z art. 448 k.c. w zw. z art. 24. k.c., z uwagi na treść art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 2003 Nr 124, poz. 1152 z późn. zm.). Zgodnie z treścią art. 34 ust. 1 powyższej ustawy w jego brzmieniu sprzed 11 lutego 2012 r., z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Przed wprowadzeniem ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych analogiczne uregulowanie znajdowało się w § 10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz.U.

2000 Nr 26, poz. 310 ze zm.). W judykaturze przesądzone zostało stanowisko, iż zarówno treść § 10 ust. 1 wskazanego rozporządzenia, jak też zastępującego go art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych nie wyłączała z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń w ramach ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym jest wyznaczana zarówno co do zasady, jak i granic odpowiedzialnością ubezpieczonego, gdyż taka jest istota ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej. Skoro odpowiedzialność ubezpieczonego z tytułu deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 r. obejmowała także oparte na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. zadośćuczynienie za krzywdę z tytułu naruszenia dóbr osobistych członków rodziny zmarłego, to także ten obowiązek ubezpieczonego zostaje przejęty przez ubezpieczyciela (uchw. SN z dnia 7 listopada 2012 r., III CZP 67/12, LEX nr 1230027; uchw. SN z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 93/12, LEX nr 1267081). Żaden przepis prawa nie przewiduje wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela w omawianym zakresie, a wywodzenie takiego wyłączenia w okresie przed 3 sierpnia 2008 r. z samego tylko faktu wejścia w życie w tym dniu art. 446 § 4 k.c. nie znajduje uzasadnienia. Co istotne, analiza uzasadnień powołanych przez Sąd Okręgowy uchwał Sądu Najwyższego o sygn. akt III CZP 32/11 i I CSK 314/11 wskazuje jednoznacznie, iż zapadły one w sprawach, w których powództwo zostało wytoczone przeciwko ubezpieczycielowi. Wobec powyższego nie budzi wątpliwości, iż sam fakt, że na gruncie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. źródłem krzywdy jest naruszenie dóbr osobistych wywołane śmiercią osoby bliskiej nie wyłącza odpowiedzialności sprawcy ani też ubezpieczyciela w zakresie roszczeń wywodzonych z tych przepisów.

Podsumowując należy uznać, że strona pozwana jako ubezpieczyciel ponosi odpowiedzialność za krzywdę doznaną przez powódkę na skutek naruszenia jej dobra osobistego w postaci więzi rodzinnej z matką, zaistniałego w związku ze śmiercią B. S.. Zarzuty sformułowane w treści apelacji nie zasługiwały na uwzględnienie, gdyż Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe rozważania i nie dopuścił się obrazy wskazanych przepisów prawa materialnego.

Z uwagi na powyższe Sąd odwoławczy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację strony pozwanej.

O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto na zasadzie odpowiedzialności stron za wynik procesu, w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 r., nr 163, poz. 1349 ze zm.) zasądając od strony pozwanej, jako przegrywającej sprawę na rzecz powódki kwotę 1 800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.